Concept visie

Sittard - Geleen 2030, een stad van veerkracht

Samen maken we ons sterk voor een gezonde, ondernemende, innovatieve en duurzame stad.

Namens de toekomstambassadeurs en projectteam Visievorming 2030 Sittard - Geleen

concept, gaarne niet verspreiden

Versie 8 januari 2021

1. Vooraf

Voor u ligt de concept visietekst met eerste speerpunten waar de toekomstambassadeurs werk van willen maken de komende jaren. De toekomstambassadeurs hebben de inhoud van voorliggend document verzorgd, ondersteund door de mensen van het projectteam.

Deze tekst is gebaseerd op:
- de visiebouwstenen (zie reeds bezorgde presentatie) die bij u bekend zijn
- de uitkomsten van de brede bevraging van de bevolking (in september uitgevoerd)
- de uitkomsten van één-op-één-gesprekken met toekomstambassadeurs en jongeren.
- de reflecties van alle aanwezigen tijdens de laatste toekomstambassadeurs sessie op 18 december (inclusief voltallig College en raadsbegeleidingscommissie)

Centraal staat het concept veerkracht. Veerkracht is meer dan ‘jargon keuze’, het is een goed onderzocht concept (in de engelstalige literatuur ‘resilience’ genoemd) dat stimuleert om meerledig naar de kracht en potentie van een stad te kijken. We kunnen het dus onder meer inzetten als raamwerk voor de visie uitwerking, en later ook als nieuwe maatstaf voor het wegen van het breed-maatschappelijk effect van de uitvoering van de visie.

De visie gaat over het gewenste totaalbeeld van Sittard-Geleen in 2030. Dat beeld kun je niet in één keer realiseren. Vandaar dat we voor de komende jaren speerpunten benoemen. Speerpunten oftewel opgaven waarvan we de komende 10 jaar (verder) werk willen gaan maken. Speerpunten waar we als toekomstambassadeurs de schouders onder willen zetten.

Het moge duidelijk zijn dat we in deze visie gaan voor een brede transitie niet enkel op de schaal van Sittard-Geleen, maar ook op de schaal van de (eu)regio. Zulke transities kosten tijd, want een nieuw ‘systeemevenwicht’ bereik je pas na een mogelijk wat chaotische, of op zijn minst minder voorspelbare periode. Bovendien zal het nieuwe evenwicht in 2030 niet meteen in totaliteit gerealiseerd zijn, maar zijn we wel goed op weg.

Als toekomstambassadeurs gaan we dan ook op expeditie, samen met de inwoners en ondernemers van Sittard-Geleen. Het doel, de stip aan de horizon hebben we nu voor ogen, de weg ernaartoe verkennen we nog. Het zal een parcours worden van vallen en opstaan, van hindernissen en opportuniteiten, maar hoe dan ook een verrijkende reis vol nieuwe ontdekkingen.

Wij wensen jullie alvast een fantastische trip naar 2030!

2. Meervoudige waardecreatie

Met deze visie zetten we volop in op een meervoudige waardecreatie in Sittard-Geleen (en ook daarbuiten). We willen de veerkracht van Sittard-Geleen versterken. Veerkracht is het vermogen van de stad, met haar stakeholders en inwoners om zodanig te reageren op veranderende omstandigheden dat essentiële kenmerken en kwaliteiten hersteld of vernieuwd worden. We gaan voor een stad die niet alleen tegenslagen weet op te vangen, maar ook zodanig op kansen en vernieuwingen weet in te spelen dat ze een toekomstbestendige stad is.

Veerkracht is een concept dat reeds in vele disciplines als ‘denkraam’ wordt gebruikt. Denk aan de duurzaamheidswetenschappen (veerkracht van ecosystemen), de psychologie (veerkracht van onze mentale gesteldheid) de economie (economische veerkracht van regio’s) en de organisatiekunde (institutionele veerkracht van organisaties). Vanwege deze veelzijdige achtergrond is het een zeer bruikbaar integrerend denkraam, een structurerend principe voor onze visie. We zien Sittard-Geleen als een stad van economische, sociaal-culturele, ecologische en institutionele veerkracht. En die veerkrachten versterken elkaar. Door de veerkracht van Sittard-Geleen te versterken op al deze fronten, creëren we meervoudige waarde, niet in alleen in Sittard-Geleen ook in de regio.

De volgende waarden stellen we in onze visie centraal:

Sociale veerkracht
Sociale veerkracht gaat over de veerkracht van mensen, fysiek en mentaal. We gaan op de eerste plaats voor de **positieve gezondheid** van onze inwoners die versterkt de sociale veerkracht. Daarnaast vinden we ook het versterken van de zelfredzaamheid, inclusiviteit, sociale cohesie, veiligheid, het lerend vermogen, en de betrokkenheid en participatie van onze inwoners belangrijk.

Economische veerkracht
In geval van de economische veerkracht gaat het over de veerkracht van onze economische structuur en bedrijvigheid. We leven in tijden van grote transformaties; onze economie en ook onze industrie verduurzaamt, digitaliseert en vernieuwt. **Innovatie en ondernemerschap** zijn onze huidige sterktes en we zetten dan ook naar de toekomst toe hier volop op in omdat juist deze sterkten onze economie een stuk veerkrachtiger maken. Daarmee zetten we in op brede welvaart, welvaart die niet ten koste gaat van mensen en het milieu. Welvaart niet enkel voor de happy few, maar inclusieve welvaart. Duurzame innovatie en ondernemerschap dus. De bereikbaarheid van onze gemeente is daarbij zeker een belangrijke randvoorwaarde scheppende waarde.

Ecologische veerkracht
Deze veerkracht gaat over de veerkracht van ons natuurlijk systeem. Er is veel groen in Sittard-Geleen en in de regio en dat koesteren we. Maar ecologische veerkracht gaat nog een paar stappen verder en gaat vooral over **duurzaamheid.** Duurzaamheid is een paraplu voor heel wat onderliggende belangrijke waarden als biodiversiteit (soortenrijkdom) ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid, schone lucht, water en bodem, stilte (als positieve tegenhanger van hinder) en esthetiek.

Institutionele veerkracht
Institutionele veerkracht gaat wat ons betreft over **samenwerking op verschillende schaalniveaus;** buurten, wijken, kernen, één gemeente Sittard-Geleen, de regio en de Euregio. Een succesvolle samenwerking is een samenwerking die transparant is en waarin je elkaar voor de volle 100% kunt vertrouwen. Als we **meerledig veerkrachtig** zijn bereiken we het hoogste doel: een **collectieve trots** op Sittard - Geleen!

3. Wenkend perspectief 2030

Als we inzetten op het versterken van de veerkracht van Sittard-Geleen dan resulteert dit in het volgende wenkende perspectief voor 2030. In 2030 is Sittard-Geleen een veerkrachtige stad, die in balans is, gelegen in een bijzondere, attractieve regio en euregio.

3.1 Sociale veerkracht, een gezond Sittard-Geleen

Anno 2030 is door preventief aan de slag te gaan en het **gezondheidsbewustzijn** te stimuleren van kinds af aan, de mentale en de fysieke gezondheid er behoorlijk op vooruitgegaan. Door in te zetten op **beweging en sport,** met heel wat voorzieningen gericht op beweging, mentale ontspanning en weerbaarheid, ook in de publieke ruimte, is er gezondheidswinst geboekt. Of je nu jong of oud bent, onze inwoners voelen zich vitaal.

In 2030 is het voor iedereen een vanzelfsprekendheid, **groen** draagt ook bij aan de gezondheid van mensen. De ruimtelijke inrichting van wijken, publieke plekken, werklocaties en schoolpleinen getuigt daarvan. Ook **gezonde voeding** is gemeengoed geworden, omdat het volop te verkrijgen is tegen een betaalbare prijs.

Niet alleen scholen, zorginstellingen en de gemeentelijke overheid maar ook bedrijven en in het bijzonder de detailhandel zijn aan de slag gegaan met het **stimuleren van bewustzijn** op vlak van gezondheid en gezond gedrag van hun mensen en medewerkers. Mensen stappen niet zomaar naar de arts, de specialist of het ziekenhuis. Een goed gesprek met buren en vrienden kan vaak ook weer nieuwe moed geven evenals terugvallen op je eigen kennis en inzicht. **Sociale netwerken met knooppunten** waar je zorg en hulp kan vinden zijn de toekomst. Deze knooppunten, ontmoetingspunten, zijn multifunctioneel en op een mix van mensen gericht. Dat kan in een bruisende kern zijn, bij een ouderencomplex in een wijk, of in/nabij een school. Een plek waar jongeren stage lopen en met ouderen in contact komen …

Anno 2030 is ons **zorgnetwerk** nog steeds **integraal** georganiseerd. Heel wat gezondheidsgerelateerde specialismen werken met elkaar samen wat de gezondheid van onze inwoners ten goede komt. Door een gezamenlijke en gestructureerde aanpak, niet alleen in Sittard-Geleen maar ook in de regio, doen we niet enkel aan symptoombestrijding maar pakken we uitdagingen en problemen bij de bron aan, vanaf de zwangerschap als het ware. Zo hebben we in 10 jaar tijd een trendbreuk gerealiseerd.

In 2030 zijn de inwoners van Sittard-Geleen bovendien veel redzamer geworden. We spreken in 2030 over **samenredzaamheid.** Diverse burgerinitiatieven en coaching trajecten hebben dit mede mogelijk gemaakt. Mensen krijgen de kans om zich een leven lang te ontwikkelen en vinden makkelijker werk. Ook is er veel energie gestoken in het vergroten van de **digitale geletterdheid** zodat men ze zich ook goed staande kan houden in dit digitale tijdperk. **Sociale weefsels** op bijvoorbeeld kern-, buurt- en wijkniveau zijn versterkt waardoor mensen elkaar opvangen en ze niet direct bij een instantie hoeven aan te kloppen. Mensen hebben oog voor elkaar en dus ook voor kwetsbare mensen in onze samenleving. Zij kennen de weg naar hulp en als ze een duwtje in de rug nodig hebben om deze ook daadwerkelijk te gebruiken, is die er ook. Daarbij hebben we zeker oog voor onze **kwetsbare jongeren**. Anno 2030 wordt er alles in het werk gesteld om jongeren niet

door de mazen van het net te laten vallen maar hen te begeleiden naar de bij hen passende opleiding en/ of werkplek en dat ze hun steentje bijdragen aan de samenleving, het collectief. Onderwijs is er voor iedereen, het is inclusief.

De **armoedeval** is eindelijk **doorbroken**. Er zijn heel wat (nieuwe) banen, in het bijzonder in de circulaire chemie, de verwerking van reststromen en de zorg te vinden. In de reguliere maar ook in de sociale economie zijn er tal van nieuwe werkplekken gecreëerd voor mensen met verschillende profielen. De **arbeidsparticipatie** is bijgevolg verhoogd. Er zijn genoeg programma's en plekken, zowel formeel als informeel, (op school, bij het bedrijf, op de campus, bij de culturele partners …) waar mensen terecht kunnen om zich een leven lang te kunnen blijven ontwikkelen. Ook hier is er extra aandacht voor de kwetsbaren, denk bijvoorbeeld aan jongeren die anders zonder perspectief door het leven gaan of het verkeerde pad inslaan.

De **sociale veiligheid** was in 2020 een nijpende factor, vooral de ondermijning op geconcentreerde plekken leidde tot grote zorgen en overlast. Door hier bij **de bron** te beginnen en vooral jongeren die anders een vrij uitzichtloos bestaan zouden leiden weer nieuwe perspectieven te bieden middels interessante werk-leertrajecten en werkplekken, is ook hier het negatieve patroon doorbroken. In 2030 hebben we de georganiseerde misdaad weggedreven door bijvoorbeeld vanuit de ruimtelijke ordening op intelligente wijze andere bestemmingen aan kwetsbare panden te geven of deze te verwijderen.

Anno 2030 hebben we met veel ouderen in onze samenleving te maken. Ook in Sittard-Geleen is er sprake van een groeiende groep senioren. Velen van hen zijn nog een hele periode fit en actief en leveren maar al te graag een bijdrage aan de samenleving. Maar er zijn ook veel ouderen die hulpbehoevend worden en noodgedwongen meer beroep moeten doen op bijvoorbeeld de zorg en een geschikte woonomgeving. Het motto luidt **'zorg zo thuis mogelijk'**. Mede dankzij de digitalisering is er anno 2030 heel wat meer mogelijk dan in 2020. Met een innovatie gedreven Maastricht Health Campus in de achtertuin is deze digitalisering snel gemeengoed geworden ook in Sittard-Geleen. Mensen krijgen op afstand advies, begeleiding en zorg. De fysieke zorg vindt uiteraard ook haar weg naar de patiënt. **Woningen en woonzorgvoorzieningen** bevinden zich niet langer op afgezonderde maar juist op **dynamische plekken**, waar veel mensen passeren, waar de toegang laagdrempelig is, waar diverse generaties verblijven, denk bijvoorbeeld aan centra van kernen en de stationsomgeving. Dit soort hubs zijn bovendien plekken waar heel wat functies worden aangeboden waarvan ook andere generaties gretig gebruik maken. Denk aan functiemenging als kinderopvang, schoolprojecten ter plekke, een restaurant voor de hele buurt, studeerplekken en wat al niet meer.

Cultuur en dus ook culturele activiteiten en programmering dragen bij aan de **ontwikkeling** van mensen in Sittard-Geleen. In 2030 is het cultureel aanbod divers, afgestemd en complementair met het aanbod in de rest van de (eu)regio. Cultuur stimuleert vooral de verwondering van jong en oud en is bovendien niet alleen te genieten in de schouwburg en op andere podia. Deze drempel is voor velen nog hoog. **Cultuur komt dan ook naar je toe** en vind je ook via diverse verrassende opstellingen in de publieke ruimte. **Cultuureducatie** vindt van jongs af aan plaats. Evenementen versterken de beleving in de centra. Gekende feesten in een nieuw jasje blijft grote maar ook diversere groepen van mensen trekken. Tegelijkertijd is er ook ingespeeld op nieuwe doelgroepen. Daarnaast staat Sittard-Geleen bekend om zijn cultuuragenda op het snijvlak van **jongeren en duurzaamheid**. In verschillende kernen is er geregeld iets te doen. Het versterkt de levendigheid buiten de centra en maakt cultuur ook meer inclusief

voor inwoners. Het cultuuraanbod is niet per definitie op een specifieke doelgroep gericht maar juist intergenerationeel van karakter. We genieten er tegelijk en allemaal van.

Gelet op de economische ambities in deze gemeente, worden **mensen van buiten** de regio, waaronder een flink aantal kenniswerkers (met hun gezinnen) aangetrokken om zich hier of in de directe omgeving te vestigen. De regio en Sittard-Geleen staan bij mensen uit hoog dynamisch verstedelijkt gebied bekend als een regio van het goede leven, van genieten, groen en landschappelijke kwaliteit, van rust, bezinning, een plek waar werk met onthaasting goed te combineren valt met interessante werkgelegenheid en een internationale euregionale ligging en goede verbindingen.

Anno 2030 wordt die aantrekkingskracht van Sittard-Geleen extra in de verf gezet door **aantrekkelijke woningen en woonomgevingen,** een **kwaliteitsvol onderwijsaanbod** alsook een aantrekkelijke **(meertalige en multi-)culturele agenda** en goede **bereikbaarheid.** Ook in de woonmilieus zien we nieuwe woonconcepten, het gebruik van circulaire materialen, in aantrekkelijke prijsklassen. Bovenop het bestaande aanbod zijn nieuwe en innovatieve woon- en leefmilieus ontwikkeld voor bèta (kennis)werkers, voor studenten en mensen die voor korte tijd naar de regio komen en waarvan velen werken in de circular hub. Het **aanbod is divers** en ook voor **jonge mensen aantrekkelijk.** In Sittard-Geleen kun je bovendien zowel stedelijk als landelijk wonen.

Wat het vergroten van de sociale veerkracht betreft, kun je niet vroeg genoeg starten. Dat begint al in de kinderopvang en volgt nadien de levensfasen van de inwoners.
We volgen de 'cirkel van het leven'. Van kinds af aan wordt geïnvesteerd in een gezond leven, in duurzaamheidsbewustzijn, zelfredzaamheid en de zin en capaciteiten om een leven lang je te kunnen en willen ontwikkelen. Veerkracht betekent ook dat je in staat bent tegenslag in het leven op te vangen en ook nieuwe kansen te benutten.

3.2 Economische veerkracht, een ondernemend en innovatief Sittard-Geleen

De positieve doorbraken op sociaal vlak zijn mede mogelijk gemaakt door een verdere **duurzame transformatie** van onze economische structuur in Sittard-Geleen en de regio. Die heeft tot een **brede welvaart** gezorgd, niet voor enkelen maar de gehele bevolking. Van oudsher staat de gemeente vooral bekend om haar economische activiteit op vlak van chemie. Door te blijven innoveren en te verduurzamen zijn onder meer het chemiecluster en aanverwante bedrijvigheid in Sittard-Geleen in staat gebleken een **sterke duurzame competitieve speler** op de wereldkaart te blijven. Bovendien hebben we met deze duurzame transitie winst geboekt op vlak van lucht-, bodem-, en waterkwaliteit en het vermijden van hinder door er meer rust en esthetiek voor terug te geven.

Grondstoffenschaarste heeft mede aanleiding gegeven om materiaal-, energie- en waterkringlopen op regionale schaal te sluiten. In de context van het Europa van sterke regio's was dat ook een evidente keuze. Anno 2030 is Sittard-Geleen the hotspot als het gaat over materialen en de oplossingen van morgen. Dankzij een unieke combinatie van een **duurzame chemie en innovatiekracht** van de **Campus i**s Sittard-Geleen in staat nieuwe grondstoffen, materialen, verpakkingen voor biomedische, agri-gerichte en mobiliteitstoepassingen te ontwerpen en te produceren. Daarnaast heeft zij unieke kennis en kunde in huis als het gaat om de ontwikkeling van **nieuwe technieken** om in 2050

circulair, 100% veilig, 100% schoon en zonder CO2-uitstoot te kunnen produceren. Sittard-Geleen neemt een **complementaire positie** in op vlak van **materiaaltechnologie** ten opzichte van toptechnologiecentra in Eindhoven en Aken. Het bruist van de innovatie en het ondernemerschap in onze gemeente en niet alleen in de chemie, en de aanverwante bedrijvigheid maar ook in het **MKB** dat mee helpt de materiaal/energie/waterkringlopen te sluiten. Deze bedrijven gebruiken niet alleen de nieuwe technologie maar ontwikkelen ze zelf ook. Nieuwe businessmodellen worden ontwikkeld die goed kaderen in de **circulaire economie** en samenleving. Denk aan het leasen en lenen van heel wat producten en gebruiksgoederen. En zo komt die circulariteit en innovatie plots heel **dicht bij inwoners.** Zij leveren ook een bijdrage door zelf bewuster met materialen om te gaan en duurzamer te leven.

Naast bovengenoemde economische spelers zijn er natuurlijk ook nog heel wat andere spelers (denk aan horeca, detailhandel, etc) die evenzeer een belangrijke plek vervullen in Sittard-Geleen in 2030. Deze ondernemers zien kansen voor **nieuw ondernemerschap** en liften mee op de nieuwe ontwikkelingen richting 2030 (denk aan de toename vergrijzing en de noden en behoeften die daar uit voortkomen, de verduurzaming van de economie, de belevingseconomie in het cultuurhistorisch hart, het digitale warenhuis van de stad, het innovatiehart in Geleen).

Sittard-Geleen brengt continu innovatie en ondernemerschap en educatie bij elkaar. Dankzij een ingeburgerde op co-creatie, **lab-gerichte werking,** vinden innovatieve mensen elkaar en werken zij samen aan de oplossingen voor morgen en vergroten zij daarmee ook de kwaliteit van leven van onze eigen inwoners.

In 2030 is er een **goede afstemming met de bedrijvigheid en het ondernemerschap** in Sittard-Geleen **en het onderwijslandschap** gerealiseerd. Deze sluiten perfect op elkaar aan in nauwe afstemming met het omringende (eu)regionale onderwijslandschap. Kinderen, jongeren en ouderen worden gecoacht en onderwezen in de circulaire economie, in de chemie van materialen, en aanverwante takken van sport. Uiteraard zijn er veel beta-profielen op verschillende niveaus nodig, maar ook mensen die kennis en kunde in huis hebben op vlak van de digitalisering van de circulaire economie, de nieuwe maakindustrie, de verduurzaming van het gedrag van mensen etc.

In 2030 is er volop **samenwerking binnen de hele onderwijskolom**: primair onderwijs loopt naadloos over in voortgezet onderwijs, voortgezet onderwijs zoekt steeds nauwere samenwerking op met het vervolgonderwijs. Tussen het MBO, hogescholen en universiteiten wordt ook steeds nauwer samengewerkt. De samenwerking uit zich op zeer ondernemende en innovatieve wijzen, via nieuwe interfaces als clubhuis-achtige constructies op scholen. Tegen 2030 is ook de Universiteit Maastricht beter uitgerust als het gaat om opleidingen die afgestemd zijn op de regionale economie en haar topsectoren. Daarnaast zijn ook de banden met de universiteiten en hogescholen in Aken, Hasselt, Genk en Luik aangesterkt. Ook hier vinden we opleidingen en kennis op maat van de economische ambities van Sittard-Geleen.

Bovendien zijn er genoeg opleidingen voor een heel **leven lang ontwikkelen.** Dit is ook nodig want de innovatie gaat snel en je moet ook leren bijbenen. In Sittard-Geleen word je al van jongs af aan wegwijs gemaakt in duurzaamheid en circulariteit en wordt ook de liefde voor innovatie en een technischere opleiding (STEM-onderwijs) er met de paplepel ingegoten.

Sittard-Geleen heeft in 2030 - ook voor buitenstaanders - een duidelijke economische identiteit. Hier maken we op innovatieve wijze de materialen van morgen, zijnde perfect ingebed in een euregionaal onderwijs- en kennislandschap. Ook andere sectoren liften op deze duurzame drive mee. Verduurzaming en regionale ketens zijn ook aan de orde van de dag in de landbouwsector, de woningbouw, de mobiliteit, de zorgsector…

Wat die laatste betreft, zien we de afgelopen 10 jaar dat de vergrijzing sterk is toegenomen en dankzij een **adaptief en vooruitstrevend zorglandschap** waarin **zelfredzaamheid** de rode draad vormt, goed is opgevangen. Ook voor de ouderen is er sprake van een verhoogde kwaliteit van leven. De zorgeconomie is een speler geworden waar je u tegen zegt, overigens niet alleen voor de ouderen, voor allen. Dus niet alleen in het chemiecluster ook de zorg is er sprake van verduurzaming en innovatie.

Ook Sittard-Geleen weet in 2030 mee te liften op de **toeristische en recreatieve kracht** van de omliggende regio en de euregio. Een cultuurhistorisch hart, gelegen in het groen, en ecologisch verbonden met een groot euregionaal park, een aantal nieuwe voorzieningen, exclusieve zaken in het belevingscentrum, een aantrekkelijke cultuuragenda en een soort van innovatie district waar van alles te doen is, maakt Sittard-Geleen voor haar eigen inwoners en mensen van buiten Sittard-Geleen een prettige plek om te vertoeven. De aantrekkingskracht is groot voor een brede waaier aan inwoners en bezoekers: wandelaars, fietsers, verblijfsgasten, inwoners van de (eu)regio, authentieke shoppers, zakelijke gasten en mensen die op zoek zijn naar een stukje bezinning (gelet op het religieus verleden van Sittard-Geleen). Bovendien versterkt dit aanbod de aantrekkingskracht van de gemeente voor mensen van elders die overwegen om zich te huisvesten in de regio.

Ooit lag in Sittard - Geleen, om preciezer te zijn rond 800 na Christus, in de tijd van Karel de Grote, nabij de hoofdstad van Europa. Anno 2030 zijn we opnieuw een **belangrijk centrum in de euregio,** dankzij de **goede ontsluiting** binnen de gemeente zelf maar ook in de regio en euregio: je bent in een zucht in Maastricht, Aken, Hasselt, Luik en Eindhoven. In een stedelijke agglomeratie met zo'n 4 miljoen inwoners, vind je 5 universiteiten, 7 high tech campussen, 3 academische ziekenhuizen, 2 vliegvelden, grote inlandterminals en 2 TGV-stations. En we zijn een heel belangrijk **logistiek centrum** voor goederentransport in Europa (over weg, spoor, water, onder de grond en op een steenworp via de lucht). We vormen samen met onze buren een booming en innovatieve regio, één van de toppers van Europa. Die samenwerkingen zoeken we gericht en op complementaire wijze op: de kennis inzake gezondheid halen we in Maastricht, kennis op vlak van digitalisering in Heerlen etc.

Anno 2030 zijn we nog steeds een belangrijk logistiek knooppunt: andere grondstoffen, energiestromen, mensen op verplaatsing uit alle denkbare windrichtingen geven ook weer een nieuwe impuls aan ons logistiek knooppunt, boven en onder de grond.

In 2030 zijn we aardig op stoom met de transitie naar een duurzame, circulaire economie die met name gestoeld is op de nieuwe maakindustrie. Deze economische structuur is veerkrachtig, is opgewassen tegen onverwachte wendingen (of het nu een pandemie of cyber attack betreft), kan de grondstoffenschaarste aan en zorgt voor brede welvaart (welvaart voor allen). Dankzij de economische ontwikkeling worden mensen van buitenaf aangetrokken die weer nieuwe dynamiek met zich meenemen en daarmee ook de sociale

veerkracht van Sittard-Geleen kunnen versterken. Deze economische transitie draagt bovendien bij aan de verdere verduurzaming van onze gemeente.

3.3 Ecologische veerkracht, een duurzaam Sittard-Geleen

Dankzij heel wat **groene en blauwe structuren** en verbindingen op de schaal van Sittard-Geleen maar ook de euregio, is er sprake van een grote **biodiversiteit** (soortenrijkdom), **klimaatbestendigheid** (wateroverlast en hittestress) en **ruimtelijke kwaliteit**. Dit groene weefsel is ook doorgetrokken in de bebouwde omgeving. Het zogeheten **natuurinclusief** bouwen en inrichten zorgt ervoor dat we groene gevels, daken en zeer divers groen in de publieke ruimte aantreffen. Groen heeft immers heel wat functies: het versterkt de biodiversiteit, de ruimtelijke kwaliteit, het vergroot de kwaliteit van leven en versterkt de mentale en fysieke gezondheid van mensen, het is een economische drager (denk aan recreatie) en het versterkt het imago van de gemeente. Groen zien we dan ook niet alleen in het buitengebied maar ook in de bebouwde omgeving, inclusief op kantoorlocaties en bedrijventerreinen. Daar waar ruimte vrijkomt is een groene invulling zeker een welkome invulling.

Groen versterkt bovendien ook de **klimaatbestendigheid** van Sittard-Geleen. In 2030 hebben we heel wat bereikt op dit vlak. Dankzij bronmaatregelen met name in ons industriële cluster (zie de verduurzaming in het kader van de versterking van de economische veerkracht), maar ook in de bebouwde omgeving hebben we al aardig wat mitigerend resultaat geboekt. Dankzij onze natuurinclusieve inrichting, hebben we ook op vlak van adaptatie successen geboekt; stevige buien en hitte stress worden opgevangen door heel wat groene buffers.

We dragen anno 2030 ook vanuit Sittard-Geleen ons steentje bij aan de **energietransitie** en zijn volop bezig met de overschakeling op duurzame energiebronnen. Middels de industriële restwarmte van ons chemiecluster kunnen we heel wat woningen en bedrijfspanden verwarmen. Ook het gedrag van mensen - mede dankzij voordelige duurzame alternatieven - en de gebouwde omgeving zelf zijn een stuk duurzamer geworden.

Door in te zetten op een duurzame transformatie van onder meer de economie, onze mobiliteit, onze woningvoorraad, ons gedrag, nemen de ecologische ruimtelijke kwaliteiten van onze leefomgeving en de klimaatbestendigheid en de kwaliteit van bodem, water en lucht toe wat de ecologische veerkracht van Sittard-Geleen en de regio ten goede komt.

3.4 Institutionele veerkracht, samen aan de slag

Het wenkend perspectief dat tot nu toe is geschetst is anno 2030 tot stand gekomen door …. heel nauw en intens samen te werken in allerlei verbanden op allerlei schaalniveaus.

Anno 2030 is Sittard-Geleen **één samenhangende gemeente** geworden waar constructief wordt samengewerkt. We vormen één gemeenschap, met energie. De overheid staat niet alleen voor deze opgave. De samenleving wordt vormgegeven door een **breed netwerk van mensen,** ook wel **toekomstambassadeurs genoemd,** uit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, het onderwijs, burgernetwerken, en de

gemeentelijke organisatie. Zij hebben in 2020 de krachten gebundeld en samen de schouders onder de toekomst van Sittard-Geleen gezet. Ieder neemt zijn/haar verantwoordelijkheid.

Anno 2030 bereiken we een positieve gezondheid, meer zelfredzaamheid van mensen, een warm sociaal weefsel, een leven lang ontwikkelen, door **wijken en buurten en kernen** als vertrekpunt te nemen. Want op dit niveau komen vraagstukken samen en moeten oplossingen gevonden worden. Bij een wijkgerichte aanpak wordt er integraal en multidisciplinair samengewerkt om te stimuleren dat de leefbaarheid in een wijk, buurt of kern verbetert. Op de schaal van de wijken en buurten zien we ook veel **burgerinitiatief** ontstaan waardoor sociale weefsels versterkt worden. Inwoners krijgen meer ruimte en ondersteuning om zelf initiatief te nemen en dingen te realiseren.

De medewerkers van de gemeente staan middenin de samenleving. Zij zijn **mogelijkmakers** geworden. Zij werken nauw samen met andere organisaties in de samenleving, om samen voorliggende visie waar te maken. Zij doen niet alles zelf. Ze zijn in hoofdzaak bezig met de uitvoering van hun kerntaken maar katalyseren en faciliteren daarnaast vooral de energie en het initiatief uit de samenleving. **Co-creatie** is een tweede natuur geworden: een vraagstuk wordt niet achter een tekentafel uitgedacht en van oplossingen voorzien, maar mensen en organisaties die het vraagstuk aangaat denken mee en werken samen aan de uitvoering. Waar sprake is van een innovatie, zal het inmiddels ingeburgerd instrument **experimenteerzone** ingezet worden.

Om op alle fronten de veerkracht van Sittard-Geleen te versterken is naast een gemeentelijke en wijk/buurt/kerngerichte samenwerking ook een **euregionale en regionale samenwerking** een absolute must. Of het nu gaat om het samen bestrijden van de criminaliteit, het cultuuraanbod afstemmen, materiaalkringlopen sluiten, onderwijsaanbod afstemmen, kennis integreren, ecologische verbindingen versterken, we creëren win-win situaties door de handen in één te slaan.Op vlak van wet- en regelgeving zijn heel wat grenzen geslecht die voorheen mensen en organisaties al te vaak in de weg stonden.

Meer samenwerken, één gemeente vormen, met nieuwe samenwerkingsverbanden op allerlei schaalniveaus, met zelfredzaam actief burgerschap heeft anno 2030 de institutionele veerkracht van onze gemeente versterkt. In 2030 is men trots op Sittard-Geleen en draagt men deze trots ook collectief uit. Het is een samenhangende gemeente met alle voordelen van een middelgrote stad zonder de nadelen ervan.

INTERMEZZO

Wat zien we voor ons in 2030?
We zien in 2030 vooral de complementaire kracht van de verscheidenheid van Sittard-Geleen. Niet elk stadsdeel heeft eigen identieke voorzieningen.
Sittard-Geleen is één geheel met goed transport voor allen, binnen de gemeente- en buiten de gemeentegrenzen verbonden met de euregio; dus alle diverse voorzieningen binnen handbereik. Met één bruisend cultuurhistorisch hart, hot spot voor de toerist met een verrassend belevingscentrum (met winkels en boutiques 2.0), met een grote huiskamer waarbinnen heel wat functies voor de samenleving samenkomen, waar ook mogelijkmakers te vinden zijn die in gesprek gaan met de inwoners en ondernemers van Sittard-Geleen.

Het Innovation district in hartje Geleen is nauw verbonden met onder meer alle innovatie bij Chemelot, de zorgsector en het onderwijs. Ze is ruimtelijk en functioneel een verlengstuk van de Chemelot site, met aantrekkelijke woningen voor starters in haar centrum, met originele horeca en werkvoorzieningen, makerspaces, verbonden met goede fiets- en wandelverbindingen. Onder andere de tentakels van de Campus van Chemelot laten hartje Geleen sprankelen. Geleen centrum heeft een jonge uitstraling.

Daarnaast is er een prachtig buitengebied om rustig te wonen, maar ook te bewegen, te genieten van de natuur, de boer te bezoeken en lokaal voedsel in te slaan.

De ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub in combinatie met de toenemende vraag naar personeel in de zorg en de vergrijzing (en daardoor ook kleiner wordende beroepsbevolking), heeft aanzienlijk wat mensen van buiten naar de regio getrokken. Sittard-Geleen heeft de afgelopen jaren stevig ingezet op kansenlocaties om die ontwikkeling te kunnen faciliteren.

4. Speerpunten

De visie ligt binnen handbereik, maar zal niet vanzelf gerealiseerd worden. We willen de visie tot leven wekken. We kunnen niet alles tegelijk aanpakken, focus is gewenst en keuzes moeten gemaakt worden.

Als toekomstambassadeurs willen we werk maken van de navolgende speerpunten die vooral inzetten op het versterken van de meerledige veerkracht van Sittard-Geleen: de sociale, economische, ecologische en institutionele veerkracht van onze gemeente. Daarbij zetten we in het bijzonder in op gezondheid bevorderen, innovatie en ondernemerschap en verduurzaming. Dat doen we samen, zijnde één gemeenschap in nauwe samenwerking met de regio op weg naar een veerkrachtig Sittard-Geleen.

Deze speerpunten moeten nog vertaald worden naar concrete ambities en concrete acties. Er gebeurt al van alles dat een bijdrage levert aan de beoogde waardecreatie. Dus we beginnen zeker niet bij nul. Tijdens de volgende toekomstambassadeurs sessie (20 januari) zullen we bestaand initiatief langs deze visie leggen en niches duiden waar nieuwe actie en initiatief gewenst is.

Voor de leesbaarheid van de tekst hebben we de bronvermeldingen niet weergegeven.

SPEERPUNT 1 NAAR EEN POSITIEVE GEZONDHEID(SBELEVING)

Anno 2021
Sittard-Geleen scoort in de brede welvaartsmonitor aanzienlijk slechter dan in de rest van Nederland op het gebied van gezondheid, bewegen, levensverwachting, maar ook de gezondheidsbeleving. Ter illustratie, de gemiddelde levensverwachting is 80,5 jaar van de inwoners, en dat gemiddelde ligt ruim onder het landelijk gemiddelde. Uit de brede welvaartsmonitor blijkt ook dat Sittard-Geleen slecht scoort op de beoordeling van de eigen gezondheid. Blijkbaar vindt 44% van de mensen dat ze niet genoeg beweegt. Deze slechte gezondheidstoestand van de inwoners vertaalt zich in hoge zorgkosten, lagere levensverwachting, onderwijsachterstand en lagere arbeidsparticipatie.

Gezondheid gaat ook over de mentale gezondheid. Ook hier zijn zorgen anno 2021. Volgens de brede welvaartsmonitor hebben de inwoners een lager dan gemiddeld vertrouwen in andere mensen, die niet tot hun directe kring behoren. En 12% van de bevolking geeft aan zich eenzaam te voelen, wat 2% boven het nationale gemiddelde ligt.

Als relatief dichtbevolkte regio, met vele bedrijventerreinen, een levendig industriegebied en dicht mobiliteitsnetwerk, en vanuit milieu oogpunt gezien ongunstig gelegen ten opzichte van bijvoorbeeld het Ruhrgebied en de Luikse bekken, mag het niet verrassen dat de parameters op vlak van luchtkwaliteit (stikstof, fijn stof…), hittestress, geluidsbelasting en lichtbelasting niet al te groen kleuren. Een en ander heeft eveneens geen positieve impact op de gezondheid van mensen en verdient aandacht.

De (dubbele) vergrijzing zet stevig door en leidt tot een grotere zorgvraag en ook meer woningen op maat van de noden en behoeften van de oudere bevolking. Een vraag die niet alleen met extra personeel kan worden opgelost. Dit vraagt inzet en facilitering van zorginnovatie om de kwaliteit en de kosten van de zorg ook in de toekomst beheersbaar te maken.

Ook laat de zelfredzaamheid van mensen te wensen over, mensen stappen erg gemakkelijk naar een hulpverlener of specialist. Ongeveer 1/8 deel van onze jeugd doet een beroep op hulpverlening. Ook bij hen is nog een wereld te winnen wat betreft sterker in hun schoenen staan en meer perspectief voor en met hen in te kleuren. Daarentegen mag wel gezegd worden dat de zorgvoorzieningen rijk vertegenwoordigd zijn in Sittard-Geleen. Met Zuyderland op haar grondgebied beschikt Sittard-Geleen over een hoogtechnologisch en innovatief zorgcentrum dat tevens een belangrijke werkgever is in de gemeente en de regio. Breder in de regio ligt er een nadrukkelijke meerwaarde in de relatie met de Universiteit Maastricht, de Academische werkplaats en de innovaties op het gebied van gezonde voeding, medische apparatuur en andere innovaties (Maastricht/ Venlo).

Daarnaast kent Sittard-Geleen een divers en groot palet aan (top)sportvoorzieningen en -clubs. Daarnaast maakt Sittard-Geleen onderdeel uit van een uitgebreid (grensoverschrijdend) fietsknooppuntennetwerk, het Pieterspad en zijn er diverse wandelroutes te vinden en vinden er sportieve evenementen plaats (bv. De Kennedymars).

Op weg naar 2030
Voor 2030 sluiten wij aan bij de ambities van het programma Trendbreuk. In 2030 willen we de achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland aanzienlijk hebben ingelopen. Prioriteit heeft de preventieve aanpak en inzet op positieve gezondheid, opschalen van reeds geboekte successen met maatwerk op wijk/kernniveau. Het is belangrijk om aan de voorkant van de problematiek te komen. Dat betekent extra inzet op positieve gezondheid, verbreding van het initiatief van bijvoorbeeld de gezonde basisschool van de toekomst en de verlengde schooldag op scholen in wijken met achterstanden. Met als ambitie om iedereen te voorzien van een gezonde en fitte maatschappelijke start.

Daarnaast willen we voor de brede groep van inwoners van Sittard-Geleen inzetten op de bevordering van gezondheid tot in ieder geval het landelijk gemiddelde. Vanuit verschillende invalshoeken, waaronder in ieder geval meer bewegen en gezonde voeding.

Hier zien we duidelijke koppelkansen:
- Het zorgnetwerk goed laten samenwerken en laten landen in de wijk en buurt. We zetten in op sleutelfiguren in de wijk en leveren maatwerk. De ene wijk is de andere niet.
- De aanwezige sportvoorzieningen en -programma's optimaal inzetten voor het bevorderen van bewegen bij de eigen inwoners. Je zou hier zelfs een proeftuinontwikkeling kunnen inzetten die van betekenis kan zijn voor de rest van Limburg.
- Culturele activiteiten inzetten om je te ontwikkelen en je goed in je vel te laten voelen
- Verder toepassen van de innovaties op het vlak van E-health in de regio, waaronder zorg op afstand.
- Volop de kennis uit de regio inzetten bij het versterken van de gezondheid van onze inwoners.
- Meeliften op de ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub. Immers ook de Europese Commissie vraagt in het kader van de zogenaamde Green deals om een integrale benadering van de economische, duurzaamheid en sociale ontwikkeling van de regio. Deze transitie gaat een schoner milieu opleveren wat de gezondheid ten goede zal komen.

SPEERPUNT 2: NAAR DUURZAME, INNOVATIEVE EN VEILIGE BEDRIJVIGHEID

Anno 2021

Sittard-Geleen kent met de chemie (Chemelot), auto-industrie (VDL NedCar) en logistiek enkele belangrijke economische dragers met internationale allures. De Chemelot-site bestaande uit het Industrial Park en de Campus, telt 60 fabrieken, ruwweg 8.100 medewerkers en is goed voor 25% procent van het economische product van Zuid-Limburg. VDL Nedcar is de enige Nederlandse personenautofabriek met eveneens zo'n 5000 werknemers. Al decennia rollen hier iconische automodellen van de productiebanden. Ook de zorgsector (Zuyderland) en de bouwsector, detailhandel en horeca zijn belangrijke economische pijlers in de gemeente. Voorts liggen er vele bedrijventerreinen verspreid over geheel Sittard-Geleen. Het logistiek zogeheten 046-knooppunt, op het smalste stukje grondgebied van Nederland is van grote betekenis voor Nederland, de (eu)regio en Sittard-Geleen.

Al deze bedrijven bieden zo'n 56.000 banen, wat betekent dat in de gemeente het aantal beschikbare arbeidsplaatsen de beroepsbevolking van de gemeente overstijgt. Zo is de werkgelegenheidsfunctie (het aantal banen tegenover de beroepsbevolking) 121,9. De industrie (14.793 banen), gezondheids- en welzijnszorg (9.631 banen) en groot- en detailhandel (8.254 banen) zijn de topsectoren qua aantal banen. Zij leveren zo'n 40% van het totaal aantal banen. Tegelijkertijd heeft deze bedrijvigheid ook een impact op het milieu, waaronder een groot energiegebruik van overwegend onduurzame energiebronnen.

Op weg naar 2030

We zetten in op de circulaire hub. Chemelot (en ook de chemie in Europa) staat voor een grote opgave om te transformeren van productie op basis van fossiele grondstoffen en energie naar productie op basis van groene grondstoffen en energie. De ontwikkeling van die circulaire hub is weliswaar een proces van lange adem, maar de ontwikkeling daarvan moet wel op korte termijn starten. Er is sprake van een zogeheten first mover fenomeen; de kaarten worden nu geschud. Van de andere kant biedt juist nu de ontwikkeling van de circulaire hub grote kansen voor het structureel op een hoger plan brengen van de regio Zuid-Limburg. Er is sprake van een belangrijke sociaal-economische ontwikkeling in het hart van het Europees en nationaal klimaatbeleid. Er ontwikkelt zich daarnaast (upstream) een nieuwe tak van kennis, kunde en bedrijvigheid met betrekking tot het hergebruik van reststromen van plastic en biomassa. Deze ontwikkeling zien we als een aanjager van een brede circulaire transitie in de regio. Er is een krachtig consortium van bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, en overheden gevormd dat de ontwikkeling ter hand neemt.

We maken werk van de verbindingen tussen de nieuwe producten, kennis en kunde die worden ontwikkeld op de Chemelot site / campus en de MKB-bedrijven in de (waarde-)ketens. Chemelot is meer dan bulk-productie, in de toekomst gaat het ook over nieuwe niches, kleinschaligere productie in de maakindustrie 2.0. Er ligt een belangrijke opgave om de innovatiekracht van Chemelot en de Chemelot campus in te zetten voor de verduurzaming en circulariteit van het MKB in onze regio. Chillabs ontwikkelt zich steeds meer tot toegangspoort tot de campus voor het regionale MKB. Deze functie verdient ondersteuning.

Het aanpakken van tekorten in niet alleen de techniek, maar ook de logistiek en zorg, in heel wat verschillende jobs heeft hoge prioriteit. Dat begint bij het speerpunt onderwijs (zie speerpunt 3).

We vinden het belangrijk dat onze eigen inwoners van nieuwe toepassingen van nieuwe materialen in het alledaagse leven kunnen profiteren en genieten. Zo genieten ze zelf ook van de meerwaarde van de duurzame circulaire transitie. De bewustwording en beleving op vlak van circulariteit en duurzaamheid kan daarbij ook op andere manieren gestimuleerd worden (denk bijvoorbeeld aan het idee van een terugkerend festival van de circulariteit). Hier kan cultuur in de breedste zins des woords zeker een bijdrage leveren.

SPEERPUNT 3 NAAR EEN LEVEN LANG LEREN EN ONTWIKKELEN

Anno 2021

In Sittard-Geleen is er een ruim aanbod aan onderwijsinstellingen die tevens hoog worden aangeschreven. De hoger dan gemiddelde scores op de eindtoetsen zijn hier mede het bewijs van. Met diverse basisscholen (openbare basisscholen, bijzonder onderwijs, vrije scholen en scholen voor speciaal onderwijs), voortgezet onderwijs ((v)mbo, havo, vwo), twee nevenvestingen van hogescholen en een regionaal opleidingscentrum (ROC) zijn er voldoende opleidingsmogelijkheden in de gemeente. Door de vele onderwijsinstellingen die de gemeente (en de regio) telt, mag het niet verwonderen dat de gemiddelde afstand tot onderwijs redelijk laag ligt.

De arbeidsparticipatie in Sittard-Geleen en Zuid-Limburg is aanzienlijk lager dan het Nederlands gemiddelde (Sittard-Geleen: 63,1%). Er is sprake van een hoger werkloosheidspercentage van 3,8% (6,8% bij 25 jarigen) en een laag gemiddeld besteedbaar inkomen van ongeveer €38.800. Tegelijkertijd verlaten veel beloftevolle jongeren na het voltooien van hun middelbare schoolopleiding de regio. Door ontgroening en vergrijzing dreigt een nog groter tekort te ontstaan aan personeel in de techniek, logistiek en zorg. Tekorten die niet alleen door innovatie en nieuwe technologieën kunnen worden opgelost. Als we dan kijken naar de economie van Sittard-Geleen dan zien we dat Sittard-Geleen zich op nationaal niveau onderscheidt door de aanwezige kunststofindustrie en de automotive en zich daarmee complementair positioneert ten opzichte van de high tech clusters in Aken en Eindhoven. Daarnaast is sprake van een sterk MKB in de maakindustrie en de logistiek. Hier ligt dus een opgave, mensen klaarstomen voor een baan in de economie van morgen, of ze nu eenvoudig of niet aan het werk komen.

Zoals bij speerpunt 1 al aangegeven is er nog een wereld te winnen in Sittard-Geleen als het gaat om de gezondheid en zelfredzaamheid van mensen. Een leven lang leren en ontwikkelen (en inwoners hiertoe stimuleren en uitdagen) is ook een (deel van het) antwoord op deze uitdagingen.

Op weg naar 2030

Een leven lang leren en ontwikkelen kan de negatieve spiraal van verminderde zelfredzaamheid doorbreken en lost ook het probleem van de lage arbeidsparticipatie voor een groot deel op. We willen daar als opvang- en onderwijslandschap voor 200% op inspelen door samen te werken en schooluitval zo laag mogelijk te houden.

Ontwikkelen is meer dan een vak leren. Ontwikkelen en leren doe je ook in je vrije tijd, via allerlei en deels ook nieuwe vormen van zingeving. Cultuur in de breedste zin des woords

draagt ook bij aan de ontwikkeling. Als we naar Sittard-Geleen kijken is er een ruim cultuuraanbod dat verder ontwikkeld kan worden richting toekomst. Mensen gaan naar culturele instellingen en cultuur komt naar je toe, de wijken in. Mensen ontwikkelen ook door sport, muziek etc. Deze voorzieningen zijn ook voorhanden, het verenigingsleven heeft een breed aanbod en de culturele programmatie zal worden afgestemd op noden en behoeften van de inwoners (inclusief de nieuwe inwoners).

Ambitie is om in 2030 de arbeidsparticipatie zeker op het landelijk gemiddelde te krijgen. Dat betekent maximale inzet op uitstroom naar werk. De ontwikkeling van de circulaire hub geeft ook nieuwe kansen op werk voor mensen met lagere opleidingsniveaus. De inzet op preventieve gezondheid (zie speerpunt) levert wat dat betreft ook op economisch vlak een belangrijke meerwaarde om jong volwassenen fit te laten zijn in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Gezamenlijke inzet is nodig om de aandacht voor techniek en circulariteit te verankeren in de totale onderwijskolom inclusief het algemeen voortgezet onderwijs. Ambitie is ook om het onderwijs in 2030 het clubhuis van de industrie te laten zijn. Met de term clubhuis van de maakindustrie geven wij aan dat hybride vormen van onderwijs op het snijvlak van onderwijs (studenten en docenten) en bedrijfsleven nodig zijn. Chillabs is daar een goed voorbeeld van; mbo-hbo en universiteit, in nauwe relatie met onderzoeksinstellingen (AMIBM en BMC), werken aan opdrachten uit het bedrijfsleven en recent daaraan toegevoegd een maker-space inclusief begeleiding van scale-ups. Daarnaast kan natuurlijk al van jongs af aan de liefde voor de wereld van techniek aangebracht worden. We integreren techniek en circulariteit in de hele onderwijskolom.

Verder zetten we er volop op in dat alle potentiële werkenden duurzaam actief blijven op de arbeidsmarkt. Nieuwe arbeidsverbanden en soms ook betere werkomstandigheden zijn nodig om veerkracht te organiseren op de arbeidsmarkt.

SPEERPUNT 4: NAAR EEN DUURZAME, DIVERSE EN VEILIGE WOON- EN LEEFOMGEVING

Anno 2021

Sittard-Geleen kent een redelijk verouderde en vrij traditionele woningvoorraad. Een woning heeft een gemiddelde oppervlakte van 126 m2, wat best groot is in vergelijking met de rest van het land en al zeker voor een stedelijke agglomeratie. De meeste woningen zijn gebouwd tussen 1945 en 1970. Dit valt grotendeels te verklaren door de opkomst van de mijnindustrie en de woongelegenheid die toentertijd moest worden gecreëerd voor de mijnarbeiders. Op kleine schaal zijn reeds nieuwe woonconcepten / formules te vinden. Er is sprake van veel mono-cultuur in de woonmilieus (geen vermenging van groepen en functies) die weinig gericht is op ontmoeting met een multifunctionele invulling.

Als je de woningen naar eigendom zou opdelen dan zijn 58,2% koopwoningen, 28,8% sociale huurwoningen en 12,6% particuliere huurwoningen. Dit zijn cijfers die rond het nationale gemiddelde liggen. De betaalbaarheid van grote en mooie woningen en het voorzieningenniveau zijn zeker troeven van Sittard-Geleen. Sittard-Geleen kent een gemiddelde WOZ-waarde van € 176.000, - per woning en dat is 40% van de gemiddelde WOZ-waarde per woning in Amsterdam (€ 378.000,-) en behoorlijk lager dan deze waarde

in bijvoorbeeld Maastricht (€ 200.000,-). Kortom, het wonen in Sittard-Geleen is anno 2021 zeer aantrekkelijk geprijsd. Huurwoningen zijn dan weer niet per se betaalbaarder dan in de rest van het land met 26,6% betaalbare (sociale) huurwoningen. Als je dan eenmaal in Sittard-Geleen woont is de afstand tot noodzakelijke voorzieningen gemiddeld 700 meter, waarmee de gemeente tot de top van Nederland behoort. Er zijn ook relatief veel onderwijsvoorzieningen van kwaliteit hetgeen een belangrijke vestigingsfactor voor mensen kan zijn (zie speerpunt 3).

Kwaliteitsvol wonen gaat over meer dan enkel de woning zelf. Het gaat ook over de kwaliteit van de leefomgeving. Sittard-Geleen heeft wat dat betreft ook andere troeven in huis, zoals de cultuurhistoriek. Gezien de lange geschiedenis spreekt het voor zich dat er veel cultuurhistorische gebouwen, monumenten en evenementen in Sittard-Geleen te vinden zijn. De historische binnenstad van Sittard, de kastelen, monumenten, kerken, kloosters en de tradities …. Uit de brede burgerbevraging is ook gebleken dat de inwoners trots zijn op die cultuurhistoriek.

Sittard - Geleen kent bovendien enkele groene parels zoals het Limbrichterbos, Schienswei, het Stadspark, Rivierpark Maasvallei… verspreid over het gehele grondgebied. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is de gemiddelde afstand tot openbaar groen in Sittard-Geleen ongeveer 500 meter (dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde). Sittard-Geleen maakt deel uit van een groot groen en mooi verbonden (eu)regionaal landschap (Ardennen, Belgische Kempen, Eiffel) met bijzondere kwaliteiten.

De goede ontsluiting en de nabijheid van grenzen draagt ook minder aangename effecten met zich mee. Op het vlak van de sociale veiligheid doet Sittard-Geleen het niet goed. Hoewel de algemene misdaadcijfers dalen stond de gemeente al enkele malen in de top 10 meest gevaarlijke steden van Nederland. Deze cijfers vertalen zich ook in de perceptie van de inwoners. Het percentage van inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is hoog.

Gelet op de industriële activiteiten op het grondgebied van Sittard-Geleen en bijbehorende risicocontouren is de externe veiligheid en de veiligheidsbeleving van inwoners altijd top prioriteit geweest en verdient deze naar de toekomst toe ook aandacht.

Op weg naar 2030

We willen graag Sittard-Geleen doorontwikkelen tot een attractieve complementaire woon – en werkstad. Er is steeds meer nood en behoefte aan nieuwe woonvormen en concepten, circulair bouwen en wonen (inclusief duurzaam gedrag), vaak gemixt met werk-, ontmoetings-, zorg- en andere functies. We maken gebruik van de kansenlocaties die er zijn (zie Geleen Centrum en Geleen Zuid, V&D pand etc). We stellen voor om direct een pand aan te pakken en multifunctioneel in te richten, conform de ambities in voorliggende visie.

De vergrijzing zet hoe dan ook door wat ook zijn invloed op de woningvoorraad zal hebben. Mensen willen langer thuis wonen en dat heeft gevolgen voor de eisen die aan woningen worden gesteld. Daar moeten we inzicht in krijgen en op inspelen.

De ambitie is ook als gemeente aantrekkelijker te worden voor jongeren, en dat heeft ook gevolgen voor het aanbod aan woningen en woonformules voor jonge mensen, studenten, jongeren die op zichzelf gaan wonen, samen gaan wonen, een gezin stichten,

als nomad een korte tijd neerstrijken in onze gemeente of zin hebben in co-housing. Jongeren zien een stad zeker als een activiteitenprogramma. We vinden het belangrijk jongeren zelf te laten inkleuren wat ze graag op het programma zien staan. We kijken ook reikhalzend uit naar de uitkomsten van het onderzoek van Jongk: wat vinden jongeren vooral belangrijk voor hun thuisgemeente met het oog op hun leefkwaliteit? Het is ook een kwestie van meer bekendheid geven aan de mogelijkheden en toekomstperspectieven voor jongeren in Sittard-Geleen. We vinden het belangrijk dat jongeren zich aangetrokken voelen tot Sittard-Geleen. Laat jongeren ook vooral zelf over Sittard-Geleen communiceren via hun eigen communicatiekanalen in hun eigen netwerken.

Gelet op de economische ambities van deze stad en regio willen we ook graag mensen van buiten Sittard-Geleen en de regio aantrekken (waaronder beta-(kennis-)werkers). De ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub in combinatie met toenemende vraag naar personeel in de zorg en de vergrijzing, maakt dat mensen van buiten naar de regio moeten worden getrokken. Het aantrekken van mensen is eveneens prioriteit. De ontwikkeling en branding van Sittard-Geleen en Zuid-Limburg als ‘the place to be’ voor mensen in de techniek en zorg is dan zeker prioriteit.

Het gaat niet alleen om stenen stapelen maar ook om de stad als programma: wat is er te doen in Sittard-Geleen? Een aantrekkelijke culturele programmering op maat van de behoeften van haar (nieuwe) inwoners. Die programmering biedt ook meteen een kapstok om deelgenoot te worden in de genoemde circulaire ontwikkeling. Inzet op interactie tussen inwoners en nieuwe mensen die hier komen werken, een Dutch Circular Design Week als het ware om de innovatie op Chemelot en de Chemelotcampus ook plaatselijk, regionaal en nationaal zicht- en tastbaar te maken zijn slechts enkele voorbeelden daarvan. Wat cultuur betreft vinden we het belangrijk dat het aanbod complementair is ten aanzien van het (eu)regionale aanbod.

We zetten in op een veilige gemeente. We willen de basis op orde hebben. Wij hebben het vooral over de sociale veiligheid en de externe veiligheid. We willen werk maken van:
- Een stevige aanpak van de drugscriminaliteit en de ondermijning (met koppelkansen met de aanpak van leegstand in het centrum van Geleen)
- Aan de bron beginnen: kansen bieden voor mensen met weinig perspectief (zie andere speerpunten)
- Een veilig industrieel cluster (inclusief de beleving van de veiligheid) bieden

SPEERPUNT-OVERSTIJGENDE OPGAVEN

Tot slot, om bovenstaande speerpunten waar te maken moet er ook werk gemaakt worden van een aantal speerpunt-overstijgende zaken.

Goede ontsluiting van Sittard-Geleen

Sinds oudsher ligt Sittard-Geleen op de kruising van belangrijke handelswegen en dat is vandaag niet anders. De centrale ligging in de (Eu)regio maakt dat Sittard-Geleen bijzonder goed ontsloten is. Diverse auto-, water- en spoorwegen doorkruisen Sittard-Geleen. Het feit dat Sittard-Geleen in de taille van Nederland ligt, maakt dat er ook veel infrastructuur (ook onder de grond) aanwezig is. Zo zijn er de Europese snelwegen E25 (A2) en E314 die elkaar kruisen op het verkeersknooppunt Kerensheide, het Julianakanaal met de grootste inlandterminal van Nederland, zijn er de spoorlijnen Maastricht - Venlo, Sittard - Herzogenrath (via Heerlen), 3 emplacementen en 1 railterminal en ligt Maastricht Airport in de achtertuin.

Met het oog op de ambities van de circulaire hub, meer samenwerking in de euregio en regio is het zaak om goed ontsloten te zijn en blijven in alle windrichtingen. Wij onderstrepen ook het belang van goede snelle (inter)nationale treinverbindingen voor personenvervoer zoals een rechtstreekse aansluiting van IC Eindhoven-Sittard-Aachen en een goede ontsluiting op de schaal van Sittard-Geleen. Wat die lokale ontsluiting betreft gaat het om lokale verbindingen met veel aandacht voor (innovatieve concepten voor) door-to-door bereikbaarheid.

We willen daarbij werk maken van duurzamer transport (waar het op lokale schaal te organiseren valt). Het voorzien van car sharing met elektrische auto’s is daar een voorbeeld van.

Nieuwe samenwerkingsverbanden en instrumenten op diverse schaalniveaus en nieuwe rolopvattingen van spelers, waaronder de gemeentelijke overheid

De toekomst van Sittard-Geleen wordt gemaakt door inwoners, maatschappelijke instellingen, bedrijven en overheden op alle niveaus. Dat betekent dat er behoefte is aan andere samenwerkingsvormen, die inspelen op de energie, die aanwezig is in de samenleving, en experimenten en proeftuinen mogelijk maken. Ook gelet op de toegenomen complexiteit van vraagstukken hebben we elkaar hard nodig. Waarbij de overheid een meer faciliterende rol op zich neemt, voor een deel gaat loslaten en 10 jaar vasthoudt aan een ingezette koers.

Voorliggende visie zet met haar speerpunten op alle domeinen in op innovatie, waaronder sociale en economische innovatie. Dat kan botsen met bestaande wet- en regelgeving. Er zal dus nood zijn aan ruimte voor innovatie, experimenteerruimte wel te verstaan. Denk aan experimenteerruimte in termen van geo-genade (letterlijk ruimte bieden), het combineren van functies op één plek, anders omgaan met vastgoed etc. De gemeentelijke ondersteuning in het voorzien van deze experimenteerruimtes is onontbeerlijk.

Eerste stappen zijn gezet. Door Samen Duurzaam en de ontwikkeling van deze toekomstvisie zijn partijen bij elkaar gebracht, die samen de schouders onder de ontwikkeling van de stad en regio willen zetten. Op korte termijn zou die samenwerking

bekrachtigd mogen worden, een herkenbaar gezicht krijgen en ook worden geïmplementeerd als moderne en innovatieve manier van werken in de gemeentelijke organisatie. Wij ontwerpen graag mee aan een toekomstbestendige organisatievorm en werkwijze voor de uitvoering van de visie.